

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

THE RELATIONSHIP BETWEEN TEXT AND IMAGE IN CHILDREN'S LITERATURE

Olga Pîrîială

PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract: The paper emphasizes on the role of the illustrated graphic representation (narrative and/or symbolic) in the books of children's literature. On the coordinates of the dialogue between arts, it presents the functions of illustration – relevant for both the literary and the artistic-visual phenomenon. Particular attention is given to the decisive factors that influence the way of presenting visual information and to the need of an interdisciplinary approach of the image-text ratio.

Keywords: communication, context, interdisciplinarity, graphic design, children's literature.

Pe coordonatele dialogului dintre arte-arta literaturii și arta grafică-designul grafic, ilustrația cărții de literatură pentru copii armonizează interdisciplinar aspecte specifice atât fenomenului literar, cât și celui artistic-vizual, facilitând parcurgerea triadei lectură-decriptare de sens-construcție de sens, demers atât de necesar aducerii aproape a cărților prin înțelegere: "Trebuie spus că de la început literatura pentru copii, în forma ei scrisă, este într-o strânsă legătură cu ilustrația, și de când, prin anii 1604-1695 John Locke arăta marea nevoie de imagine a copilului, text și imagine sunt asociate. Literatura de copii, prin specificitatea percepției copilului, este întotdeauna asociată cu imaginea, jocul și obiectivele culturale ale copilăriei."¹

În acest context subliniem următoarele funcții ale ilustrației: funcția utilitară, funcția estetică, funcția didactică, funcția ludică, funcția simbolic-semantică, funcția economică.

Atât în cartea de literatură pentru copii, cât și în literatura pentru copii prezentă în cartea școlară, ilustrația completează textul scris, imaginile narrative și/sau simbolice având un aport deosebit în dezvoltarea unor capacități de comprehensiune și interpretare, a unor abilități specifice vârstei, configurând universuri posibile, funcție de cititor și de lectură.

De aici, dimensiunea utilitară a ilustrației de carte.

Referindu-ne la relația text-imagine în cadrul literaturii pentru copii în manualele școlare, precizăm faptul că fișa-tip de evaluare a calității proiectului de manual școlar prevede la criteriul I- "Corectitudinea conținutului științific", subcriterii de apreciere precum: "I.1. Corectitudinea științifică a informației oferite explicit prin text/imagine /elemente multimedia"; "I.2. Relevanța informației oferite prin text/imagine/elemente multimedia,

---

¹Albumeș-Muguraș Constantinescu, Jean Perrot, *Literatura și cultura pentru copii în România literară*, Nr.1 din 2005

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

---

raportată la programa școlară”, subliniind astfel funcția utilitară a designului grafic și necesitatea abordării interdisciplinare a celor două mijloace de exprimare artistică: scrisul și imaginea.

Textul scris și ilustrația ce-l însoțește, completându-l, constituie un tot unitar, purtător al un mesaj complex, generator de interpretări plurale.

Act de creație, ilustrația are pe lângă rolul documentar și un rol estetic.

Funcția estetică, în directă legătură cu ilustrațiile de carte și legătura strânsă între text și imagine sau icono-text, în cadrul literaturii pentru copii are un rol deosebit, date fiind-i valențele instructiv-educative. Este cunoscut faptul că același text literar este acceptat de copii în varianta ilustrată cea mai reușită estetic.

Ilustratorul personalizează textul literar, îmbogățindu-i sensurile. Actul creativ-estetic comporta o dimensiune interdisciplinară prin aportul unor factori umani contributory: editorul, redactorul literar, redactorul artistic, culegătorul de text, tipograful, culegătorul s.a. precum și a factorilor tehnologici și tehnici (calitatea hârtiei, cernelii, tiparului etc).

Și dacă între Homo Faber și Homo Ludens se situează Homo Esteticus, vorbind despre dimensiunea plurală a literaturii pentru copii în cartea școlară, în abordarea dimensiunii estetice în directă și strânsă legătură cu ilustrațiile de carte, în strânsă legătură între text și imagine sau icono-text, un rol deosebit îl comportă condițiile pe care trebuie să le îndeplinească ilustrația: “Orice ilustrație de carte trebuie să exprime tot ceea ce este mai nobil în firul narațiunii scrise și tot ce e mai frumos în caracterul uman al ilustratorului. [...] Chiar dacă textul presupune personaje negative, [...] cel puțin contextul conceptual și compozițional ce găzduiește imaginea personajului negativ să se înscrie în valențele unui estetic acceptabil și credibil”²

În încercarea de a determina în ce măsură literatura pentru copii, sub aspect pluridimensional, se regăsește în cartea școlară și care este raportul dintre valențele estetice și cele instructive-educative, utile, subliniem faptul că ilustrația de carte, act de creație, artă aplicată, sporește valoarea artistică și culturală a cărții, invită copiii să citească, să interacționeze cu textul, stimulându-le creativitatea pentru a interpreta, crea și recrea reprezentarea mentală a textului în structuri inedite, personalizate: ”Ilustrația este mai mult decât o imagine. Trebuie să povestească, să deschidă viziuni, dar și să călăuzească cititorul.” (Dan Ungureanu)

Ilustrațiile permit copiilor să intre în contact cu o varietate de stiluri artistice, dezvoltă sensibilitatea ca dimensiune a cunoașterii, gustul estetic, stimulează imaginația, curiozitatea.

Funcția didactică evidențiază rolul diferitelor limbaje-limbajul oral, scris, imagistic-in comunicarea umană, valorile artistice, estetice, morale pe care le exprimă și felul în care pot influența și modela personalitatea umană.

Forța de evocare a ilustrației determină o temeinică înțelegere a conținutului textului, contribuind la dezvoltarea sensibilității ca dimensiune a cunoașterii, a emoției artistice, a atitudinii critice, participative, dincolo de faptele, întâmplările comunicate de text și imagine. De aici, rolul cognitiv-formativ al ilustrației în procesul de receptare, înțelegere, “trăire” a textului.

---

²Cristian Cheșuț, *Designul grafic și literatura română pentru copii*, Editura Limes, Cluj Napoca, 2008, p.13

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

Analiza imaginii concepute de autor în concordanță cu textul de literatură pentru copii constituie autentic demers de cunoaștere, înțelegere, interpretare a unor conținuturi exprimate prin utilizarea valențelor expresive ale limbajului plastic. Consolidând/amplificând textul, ilustrațiile prezintă locul, timpul, spațiul, momentele acțiunii, personajele participante la întâmplările relatate în text, trăsături specifice, situații familiare universului referențial al copilului, modele de conduită etc. Copiii adeseori asociază imaginile cu experiența proprie, construiesc înțelegerea bazată pe anumite scheme preexistente. Adeseori cititorul-copil interpretează creativ, unic, subiectul acțiunii, atmosfera, atitudinea, comportamentul personajelor, formulează predicții pe baza ilustrațiilor corelate cu fragmente de text, relatează întâmplări reale sau imaginare pornind de la suportul vizual ce însoțește textul literar, descrie personaje pe baza pe baza unor repere prezentate imagistic.

Valorificând relația imagine-text, cititorul copil rezolvă și dezvoltă probleme cu ajutorul codului lingvistic și cel al expresiei plastice, manifestă curiozitate față de diferite tipuri de mesaje într-un context dat, literatura pentru copii, deschisă spre pluralitate, fiind sursă inepuizabilă de experimentare nemijlocită a realității specifice universului infantil, fie că vorbim despre lectura inocentă, lectura interpretativă sau critică.

Limbajul specific al cărții pentru copii, personajele exponențiale, epicul dens, deznodământul fericit, interferența dintre epic, liric, dramatic, mesajul transmis de text și imagine potențează receptivitatea micului cititor.

Cărțile ilustrate, cărțile cu caracter didactic contribuie la modelarea caracterelor umane, conform normelor etice și morale ale societății; astfel “ilustrația de presă și carte devine un barometru cultural al ei și un simptom de civilizație.”³

Copilul râde: “Înțelepciunea și iubirea mea e jocul!” (Lucian Blaga-“Trei fețe”)

Devenirea noastră stă sub semnul ludicului făuritor-Homo Faber. Importanța jocului în evoluția individului este esențială: ”Jocul-născocit de oameni ca o zămislire din nou a lumii, are o putere egală cu aceea exprimată în Geneză.”⁴

Evidențiind funcția ludică a imaginii, cărțile ilustrate substituie adeseori jucăriile, îndeplinind calitățile specifice obiectului ludic în universul miraculos al copilăriei.

În acest sens trecerea de la jucărie la carte, de la “obiectul de factură artistic-ludică” la “obiectul de factură literar-ludică” se realizează prin utilizarea cărților-obiect și a cărților de colorat-cărți de tipul: “Ne jucăm și așa noi învățăm”, “Învățăm prin joc”, “Ne jucăm, repetăm!”.

Stimulând și modelându-le personalitatea, îmbinarea creației plastice cu cea literară conduce elevii la confluența dintre arte, interferența având ca numitor comun: creația. Creația, veșnică chemare întru valorificarea imaginației, a fanteziei creatoare, în mânăuirea cuvântului ori culorii, într-un demers cognitiv personal, ce implică relația simultană observare-asociere-exprimare. Finalitatea în formarea ființei umane e descoperirea, cultivarea, punerea în valoare a capacității creative, condiție sine qua non a mersului societății: ”Există adesea, în

---

³*Ibidem*, p. 14.

⁴Ion Pop, *Jocul poeziei*, Editura Cartea Românească, București, 1985, p.100

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

---

prima copilărie, o prospețime a imaginației, o curiozitate neobosită, un fel de geniu poetic, pe care savanții sau artiștii ajunși la maturitate nu le pot găsi decât cu deosebită greutate.”⁵

Textul-pretext însoțit și completat de ilustrații cultivă disciplina mintală interogativă, lectura în cadrul căreia te întrebi și întrebi, cunoști și te cunoști, invită la înțelegerea progresivă a textului literar, trecând de la caracterul reproductiv al învățării la aspectul productiv al acesteia, în favoarea prelucrării și redimensionării materiei în structuri inedite, personalizate.

Izvorâtă din universul copilăriei, bucuria lecturii cărții ilustrate ne amintește de apa de izvor, de jocurile “vârstei dintâi” și minunea cea fără de seamă: Salvarea prin Copilărie.

Narativă și/sau simbolică, reprezentarea grafic-ilustrată a cărții de literatură adresată cititorilor-copii demonstrează nivelul de cultură, profesionalismul ilustratorului, dar și aspecte semnificative, relevante, referitoare la arta societății, nivelul de dezvoltare într-o etapă dată, grija acordată educației generațiilor viitoare.

Limba universal de semne vizuale exercitându-și funcția simbolic-semantică, “instrument-martor al epocii”, cartea de literatură pentru copii este “un probar de universalitate, omogenitate și diversitate culturală, de specific național și de contemporaneitate.”⁶

O atenție deosebită se acordă factorilor determinanți ai modului de transpunere a informației în plan vizual precum și necesității abordării interdisciplinare a raportului imagine-text. În lucrarea “Psihologia reclamei” cercetătoarea Maria Moldoveanu menționează factorii determinanți ai reușitei ilustrației de carte: “persuasivitatea, insolitul, spectaculosul, plasticitatea, concretețea și inefabilul, inteligența și subtilitatea, claritatea mesajului, disimularea, concizia, ingeniozitatea, originalitatea.”⁷

Ilustrația sporește valoarea artistică și culturală a cărții de literatură pentru copii și implicit valoarea-i comercială, cota de piață. Dând concretețe funcției economice, la acestea se adaugă costurile de editare și de producție, aplicațiile de tip marketing.

În acest context, interesul acordat ilustrației de carte cunoaște noi dimensiuni. Sugestive, în acest sens, sunt bienalele de la Brno, Ljubljana, Lugano.

“Care sunt marile tendințe ale ilustrației pentru copii?” constituie o permanentă preocupare a cercetătorilor: “Există o avangardă care încearcă să facă în acest domeniu, ce au făcut Miró sau Picasso în artă?” “O altă tendință este aceea de a reproduce desenul copiilor”; “Mai există o tendință [...], un anumit realism grafic, care se inspiră din marii maeștri ai trecutului”. [...] Dar de fiecare dată, ilustratorul, adevăratul ilustrator reușește să-și degajeze stilul propriu, o manieră personală de expresie.”⁸

Permanenta reîntoarcere în universul copilăriei este o mult așteptată reîntoarcere a mitului tinereții fără bătrânețe și a vieții fără de moarte, căci iluminându-ne visele, puritatea, îndumnezeirea, “ulița copilăriei” redevine cetatea în care viețuim sufletește.

BIBLIOGRAPHY:

---

⁵Gaston Berger, *Educația omului modern*, Editura Univers, București, 1967, p. 130

⁶ Cristian Cheșuț, *op. cit.*, p. 18

⁷ Maria Moldoveanu, Doina Miron, *Psihologia reclamei*, Editura Libra, București, 1995, p. 165

⁸Albumița-Muguraș Constantinescu, *op.cit.*

Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)

CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, 2016

ISBN: 978-606-8624-17-4

Section: Literature

Berger, Gaston, *Educația omului modern*, Editura Univers, București, 1967

Cheșuț, Cristian, *Designul grafic și literatura română pentru copii*, Editura Limes, Cluj Napoca, 2008

Constantinescu, Albușița-Muguraș, *Jean Perrot, Literatura și cultura pentru copii în România literară*, Nr.1 din 2005

Pop, Ion, *Jocul poeziei*, Editura Cartea Românească, București, 1985